

Измененията в Закона за защита на конкуренцията и Закона за храните – решения за увеличаване на конкуренцията или нови проблеми?

Последните допълнения и изменения на Закона за защита на конкуренцията и Закона за храните, които са по-известни като „Закон за търговските вериги“, бяха представени в публичното пространство като закон, който ще спре своеволията на търговските вериги и защити българския производител. За тази цел бяха въведени поправки, като е добавен нов чл. 19 към Закона за храните, който предвижда плащанията от веригите към техните доставчици да стават най-късно в 30-дневен срок. Всяка клауза, уговаряща нещо над този срок, ще се счита за нищожна. Също така отпадат и таксите, които се събират от български производители, срещу които не стои никаква услуга като например такси за „рожден ден“, "нов обект" и други. Договорите между търговските вериги и техните доставчици вече не могат да съдържат забрана или ограничение за страна по договора да предлага или закупува стоки или услуги на или от трети лица и да предоставя същите или по-добри търговски условия на трети лица. Договорите, също така, няма да могат да се изменят едностранно, освен ако това е изрично предвидено в самия договор, а санкциите, предвидени за неспазване на въведените нови изисквания, ще бъдат в размер до 10% от годишния оборот на дадена стока във всички обекти на дадената верига в страната.

Освен това, обхватът на Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК) се разширява, като вече урежда и защита при „*злоупотреба с по-силна позиция при договаряне*“. Тази добавка е направена с цел защита на българските производители, които се намират именно в такава позиция спрямо големите търговски вериги. Едно от основните изменения в ЗЗК е въвеждането на изискване за предприятията с общ годишен оборот за предходната година над 50 млн. лева да изготвят проекти на типови договори и/или общи условия, които Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) трябва да одобрява. Предприятията ще трябва да публикуват одобрените от КЗК типови договори и/или общи условия на техните интернет страници. Интересно при тази поправка е, че законодателят иска да регулира отношенията между търговските вериги и техните доставчици в рамките на ЗЗК, тъй като търговските вериги и техните доставчици не са конкуренти. Те извършват търговска дейност на различни

нива на пазара и имат различни таргет групи. В този смисъл търговските вериги и техните доставчици са контрагенти, а не конкуренти. В допълнение, измененията в ЗЗК дават на КЗК функцията да регулира отношения между големите търговци на дребно и доставчиците им като на практика ще ги уеднаквява, защото КЗК ще трябва да одобрява проекти на типови договори или общи условия, а предприятията ще трябва да ги публикуват на техните интернет страници. Това е само по себе си обмен на информация, който би могъл лесно да доведе до съгласувани практики между доставчиците и да наруши конкуренцията в тази част на пазара. Би могло да се стигне до положение, при което различните търговски вериги и техните доставчици ще имат сходни договори и съответно търговски условия, в резултат на което ще се намали конкуренцията между веригите. Подобна разпоредба нарушава правото на свобода на договаряне и противоречи на европейските принципи на свободната пазарна икономика. Проблемите в отношенията вериги - доставчици в голяма степен се коренят именно в липсата на ефективна конкуренция между самите вериги, а измененията в ЗЗК целят да премахнат проблемите в "*конкуренцията*" между вериги и доставчици каквато не съществува. Същевременно, именно тази поправка създава предпоставки за засилване на основния проблем и може да доведе до още по-неефективна конкуренцията между веригите.

Един от основните аргумент на веригите срещу промените е, че те ще доведат до вдигане на цените и ощетяване на крайния потребител.

Какви ще бъдат реалните ефекти от промените е все още рано да се твърди, защото тези норми ще станат приложими най-рано три месеца след влизането в сила на поправките в закона – т.е. след 24 октомври, след като КЗК ги отрази в устройствения си правилник и в други нормативни актове.

10.09.2015 г.

Михаела Василева/Пламен Славов